

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Jan Krzysztof Ardanowski

Znak sprawy: RR.pz.071.1.3.2019

Warszawa, dnia

2019 -C2- 2 7

03980200150741
RPW/5918/2019 P
2019-02-28

**Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP**

W odpowiedzi na pismo z dnia 30 stycznia br. znak BPS/043-71-2016/19 w sprawie oświadczenia złożonego przez senatora Przemysława Błaszczyka podczas 71. posiedzenia Senatu RP w dniu 24 stycznia 2019 r. przedkładam niniejsze stanowisko.

Odnosząc się do postulatu dotyczącego wprowadzenie zakazu importu wieprzowiny z krajów, w których wystąpił afrykański pomór świń oraz szczegółowej kontroli sprowadzanego mięsa, należy podkreślić, że zgodnie z polityką Unii Europejskiej w zakresie swobodnego przepływu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, obszar wszystkich państw członkowskich stanowi rynek wewnętrzny Unii Europejskiej bez wewnętrznych granic (rynek wewnętrzny).

W myśl generalnej reguły wzajemnego uznawania wyników kontroli przeprowadzonych przez służby poszczególnych państw członkowskich, przesyłka zwierząt lub produktów pochodzenia zwierzęcego, która została poddana kontroli przeprowadzonej przez służby weterynaryjne w sposób zgodny z obowiązującym prawem unijnym, przy wprowadzeniu ich do obrotu na terytorium jednego z krajów członkowskich, może być bez dodatkowej kontroli wprowadzona do obrotu w każdym innym kraju będącym członkiem UE.

W wyniku tak przeprowadzonej kontroli państwo członkowskie musi jednak zagwarantować, iż przesyłki zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego:

- 1) spełniają wszystkie szczegółowe normy i standardy weterynaryjne określone m.in. w przepisach o zdrowiu zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz przepisach o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich;
- 2) są oznakowane oraz zaopatrzone w świadectwo zdrowia (w przypadku zwierząt) lub inny wymagany dokument, który towarzyszy im aż do ostatecznego odbiorcy wskazanego w tym dokumencie;

- 3) pochodzą od podmiotów, które podlegają regularnym kontrolom weterynaryjnym;
- 4) nie pochodzą od podmiotów ani z terenów lub regionów, które są przedmiotem restrykcji administracyjnych lub środków ochronnych wprowadzonych z powodu podejrzenia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania;
- 5) będą transportowane w odpowiednich środkach transportu, których stan jest zgodny z zasadami określonymi w prawie wspólnotowym.

Spełnienie powyższych warunków jest kontrolowane w państwie przeznaczenia w drodze niedyskryminujących kontroli wybranych przesyłek.

Powiatowy Lekarz Weterynarii (dalej PLW) przeprowadza miesięcznie kontrole 5 % przesyłek żywych zwierząt, których miejscem przeznaczenia jest obszar danego powiatu, a które zostały wysłane z innych państw członkowskich. Wybór przesyłek dokonywany jest na podstawie analizy ryzyka. Analiza ta powinna obejmować w szczególności liczbę stwierdzanych nieprawidłowości w odniesieniu do gatunku zwierząt oraz państwa pochodzenia zwierząt. Liczba wytypowanych do kontroli przesyłek jest określana szacunkowo na podstawie średniej liczby przesyłek zwierząt wprowadzanych na teren powiatu każdego miesiąca.

W trakcie kontroli, PLW przeprowadza:

- kontrolę dokumentów;
- kontrolę tożsamości oraz kontrolę fizyczną zwierząt;
- kontrolę dobrostanu.

W ramach kontroli, PLW może pobrać próbki do badań zgodnie z przepisami o kontroli weterynaryjnej w handlu. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – w zależności od ich charakteru – podejmowane są stosowne działania zgodnie z przepisami.

Świnie mogą zostać dopuszczone do handlu wewnątrzunijnego, jeżeli są spełnione wymagania określone przepisach weterynaryjnych i określone wymagania zdrowotne dla handlu danym gatunkiem zwierząt lub ze względu na ich przeznaczenie, w tym w przypadku świń, gdy:

- a) zostały zbadane klinicznie przez urzędowego lekarza weterynarii nie później niż na 24 godziny przed wysyłką i podczas tego badania nie wykazywały klinicznych objawów chorób,
- b) pochodzą z gospodarstw lub obszarów nieobjętych ze względów zdrowotnych ograniczeniami,
- c) nie są zwierzętami, które powinny być zabite lub poddane ubojowi zgodnie z programami zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, realizowanymi w regionie lub państwie pochodzenia zwierząt,
- d) urzędowy lekarz weterynarii po zidentyfikowaniu zwierząt i sprawdzeniu dokumentów ich dotyczących stwierdził, że pochodzą one z państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub zostały przywiezione z państwa trzeciego zgodnie z wymaganiami weterynaryjnymi określonymi w przepisach Unii Europejskiej.

Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, każda przesyłka świń wprowadzanych na terytorium Polski w ramach handlu wewnątrzunijnego musi być zaopatrzona w świadectwo zdrowia wystawione przez urzędowego lekarza weterynarii w państwie pochodzenia. W świadectwie tym urzędowy lekarz weterynarii państwa pochodzenia poświadcza spełnienie odpowiednich warunków weterynaryjnych (zdrowotnych) określonych w przepisach.

W świetle powyższych wyjaśnień, w przypadku przesyłek świń pochodzących z innych państw członkowskich, które spełniają wymogi zdrowotne określone w przepisach UE i w tym zakresie nie zostaną stwierdzone nieprawidłowości, takie przesyłki mogą zostać po przywozie wprowadzone do obrotu krajowego.

Należy zaznaczyć, że każdy hodowca świń powinien mieć świadomość zagrożenia jakie stanowią dla jego stada choroby zakaźne zwierząt, w tym te nie podlegające obowiązkowi zwalczania, a w szczególności takie choroby, w odniesieniu do których przepisy weterynaryjne nie stawiają żadnych wymogów i nie są przedmiotem kontroli urzędowych. Dlatego też podstawową zasadą stosowaną przez kupującego powinno być ustalenie statusu zdrowotnego nabywanych zwierząt przed ich zakupem oraz zakup zwierząt od sprawdzonych dostawców.

W każdym przypadku hodowca ma prawo, a nawet powinien żądać od sprzedającego potwierdzenia, że stado, z którego pochodzą zwierzęta jest wolne od chorób zakaźnych innych niż te, dla których wymogi handlowe zostały określone przepisami. Powyższe kwestie jednakże nie wchodzą w obszar określony przepisami prawa weterynaryjnego, natomiast powinny je obejmować zapisy umowy pomiędzy sygnatariuszami.

W przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego, Główny Lekarz Weterynarii pismem z 11 grudnia 2018 roku zobligował podległe mu organy Inspekcji Weterynaryjnej do sporządzania kwartalnych sprawozdań z przeprowadzanych kontroli mięsa wieprzowego pochodzącego z innych państw członkowskich Unii Europejskiej.

W ramach tychże kontroli weryfikowane są następujące elementy:

- higiena środków transportu wykorzystywanych do przewozu mięsa wieprzowego,
- upoważnienia do przewozu dostarczanych towarów,
- higiena produktów pochodzenia zwierzęcego przyjmowanych do zakładu,
- oznakowanie (znak jakości zdrowotnej, weterynaryjny znak identyfikacyjny na opakowaniach – również dublowanie znaku, etykiety),
- dokumenty towarzyszące (HDI – rozporządzenie (UE) 931/2011),
- terminy przydatności do spożycia,
- uszkodzenie opakowań i dostarczanych produktów,
- inne uchybienia mogące skutkować zagrożeniem zdrowia publicznego.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, zgodnie z obowiązującym prawem powiatowy lekarz weterynarii może w drodze decyzji administracyjnej nakazać:

- zniszczenie zakwestionowanych produktów (uznanie jako uboczny produkt pochodzenia

zwierzęcego i przeznaczenie do utylizacji),

- przeznaczenie na inne cele niż pierwotnie przewidziane, jeśli wskazane przez powiatowego lekarza weterynarii procesy będą wystarczające do zapewnienia bezpieczeństwa żywności,
- zwrot do producenta w kraju pochodzenia za zgodą właściwego organu danego Państwa Członkowskiego.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że kontrole przeprowadzane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej są wykonywane w ramach posiadanych kompetencji, czyli zgodności z przepisami gwarantującymi zapewnienie bezpieczeństwa żywności pochodzenia zwierzęcego. Oprócz kontroli przeprowadzanych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej, kontrole przeprowadzają organy Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno - Spożywczych w obszarze jakości handlowej produktów - w handlu wewnątrzunijnym przed wprowadzeniem do obrotu detalicznego oraz Inspekcja Handlowa - po wprowadzeniu do obrotu detalicznego.

Wszystkie kontrole przeprowadzane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej, o których mowa powyżej, realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 10 grudnia 2003 roku *o kontroli weterynaryjnej w handlu* [Dz.U. 2015 poz. 519], na zgodność z przepisami obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej.

Środki spożywcze znajdujące się w obrocie (krajowe, unijne i z państw trzecich) są kontrolowane przez Organy Inspekcji Sanitarnej w ramach nadzoru bieżącego wrywkowo zgodnie z harmonogramem kontroli ustalonym corocznie. Kontroli podlega wówczas między innymi znakowanie żywności pod kątem składu, warunki jej sprzedaży i przechowywania, mogą być również pobrane próbki żywności do badań laboratoryjnych. W celu kontroli poziomów zanieczyszczeń i substancji niepożądanych w żywności w Głównym Inspektoracie Sanitarnym sporządza się corocznie we współpracy z instytutami naukowo-badawczymi „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu” dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W ramach realizacji ww. planu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej badają środki spożywcze (min. mięso) znajdujące się w obrocie – produkty pochodzenia krajowego, z innych krajów Unii Europejskiej oraz z importu z krajów trzecich (pobrane z obrotu). Zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS” na 2019 r. próbki mięsa będą pobrane do badań laboratoryjnych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia (głównie ołów i kadm), skażeń promieniotwórczych, pozostałości pestycydów, wykrywania napromieniania oraz oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych. Ponadto produkty i przetwory mięsne są dodatkowo zaplanowane do badań w kierunku m.in. zawartości substancji dodatkowych, glutenu oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Niezależnie od powyższych kontroli planowanych, w każdym przypadku zgłoszenia do terenowo właściwego organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej (do powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej) zastrzeżeń lub nieprawidłowości dotyczących danego środka spożywczego przeprowadzona jest tzw. kontrola interwencyjna.

Jeżeli w trakcie urzędowej kontroli żywności zostanie stwierdzone lub zaistnieje podejrzenie zagrożenia zdrowia ludzi organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują niezwłocznie działania w celu wyeliminowania zagrożenia poprzez zabezpieczenie kwestionowanego produktu i/lub wycofanie go z obrotu jednocześnie informując Inspekcję Weterynaryjną, która również podejmuje działania wyjaśniające zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W przypadku potwierdzenia nieprawidłowości dotyczących produktów przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność karną lub pieniężną zgodnie z przepisami działu VIII ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.).

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z generalną zasadą prawa żywnościowego żywność znajdująca się w obrocie nie może być niebezpieczna dla zdrowia i życia człowieka, a odpowiedzialność za jej bezpieczeństwo ponosi przedsiębiorca. Wynika to z art. 14 i 17 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463).

Na tej podstawie przedsiębiorcy sektora spożywczego mają obowiązek zapewnić, że na każdym etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności spełniane są wymagania higieniczne, w tym m.in. kryteria mikrobiologiczne dla środków spożywczych, co wynika z art. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str.1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319). Ponadto żywność musi spełniać wymagania wynikające z następujących przepisów:

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych (Dz. Urz. UE L 364 z 20.12.2006, str. 5, z późn. zm.),
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.),
- rozporządzenie (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniającym dyrektywę Rady 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 70 z 16.03.2005, str. 1, z późn. zm.).

W odniesieniu do postulatu dotyczącego ograniczenia stosowania fosforanów oraz innych substancji wiążących nadmierną ilość wody w produktach wędliniarskich do poziomu, jaki był określony w Polskiej Normie w latach 80, należy podkreślić, że wymagania dotyczące stosowania w żywności (w tym w mięsie) substancji dodatkowych, do których zalicza się konserwanty (np. fosforany) są określone w przepisach unijnych, a nie krajowych. Warunki stosowania substancji dodatkowych, maksymalne dopuszczalne dawki oraz rodzaje środków spożywczych, do których mogą być stosowane, reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie dodatków do żywności (Dz. U. L 354 z 31.12.2008, s. 16, z późn. zm.).

Substancje dodatkowe są składnikami żywności, które mogą być stosowane w produkcji środków spożywczych jeżeli: nie stanowią zagrożenia dla zdrowia lub życia człowieka; ich stosowanie jest uzasadnione technologicznie i cel ich stosowania nie może być osiągnięty w inny sposób; ich użycie nie wprowadza konsumenta w błąd. Wszystkie substancje dodatkowe stosowane obecnie w produkcji żywności są ocenione przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) pod kątem ich bezpieczeństwa dla zdrowia konsumenta (wcześniej do maja 2003 r. rolę tę pełnił Komitet Naukowy ds. Żywności).

Ocena substancji dokonywana jest na podstawie dokumentacji, udostępnianej zazwyczaj przez wnioskodawcę. Dokumentacja ta musi zawierać chemiczną identyfikację dodatku, opisywać jego proces produkcyjny, metody analizy i reakcji oraz losy w żywności, a w razie potrzeby podawać także proponowane zastosowania i dane toksykologiczne. Dane toksykologiczne muszą obejmować informacje dotyczące metabolizmu, podchronicznej i chronicznej toksyczności i rakotwórczości, genotoksyczności, toksyczności reprodukcyjnej i rozwojowej oraz, w razie potrzeby, odniesienia do innych badań.

Na podstawie tych danych EFSA określa poziom, poniżej którego pobieranie substancji może zostać uznane za bezpieczne – tzw. akceptowane dzienne pobranie (ADI). Jednocześnie EFSA dokonuje także oszacowania, na podstawie proponowanych zastosowań w różnych środkach spożywczych, czy istnieje możliwość przekroczenia ADI. Jeżeli taka możliwość nie istnieje, stosowanie tego dodatku do żywności jest uważane za bezpieczne.

Należy zaznaczyć, że przepisy prawne nie nakładają obowiązku stosowania substancji dodatkowych w żywności. W związku z tym to przedsiębiorca podejmuje decyzję o użyciu ich do produkcji żywności, co powinno wynikać z ustalonego procesu technologicznego. Mogą być one dodawane na zasadzie dobrowolności, w dawkach i na warunkach oraz do określonych rodzajów żywności, zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku substancji, dla których nie ustalono dopuszczalnych dawek, stosuje się je w dawce najniższej, niezbędnej do osiągnięcia zamierzonego efektu technologicznego, zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną.

W związku z powyższym substancje dodatkowe, w tym również fosforany i inne konserwanty, mogą być stosowane do produktów wędliniarskich zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach ww. rozporządzenia nr 1333/2008.

Odnosząc się do postulatu dotyczącego ograniczenia populacji dzików uprzejmie informuję, że mając na uwadze konieczność dążenia do pozyskania przez myśliwych jak największej liczby dzików, podjęto następujące działania.

1. Wprowadzono zmiany do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wprowadzenia w 2018 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczania”, w tym m.in. zmiany dotyczące wysokości stawek za pozyskane dziki:
 - 650 zł brutto za samicę przelatkę (samica w drugim roku życia o wadze od około 35 kg) i dorosłą samicę dzika oraz 300 zł brutto za pozostałe dziki pozyskane w ramach polowania na obszarach wymienionych w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji nr 2014/709/UE, tj. na obszarze zagrożenia, objętym ograniczeniami i ochronnym,

- 650 zł brutto za samicę przelatkę i dorosłą samicę dzika oraz 300 zł brutto za pozostałe dziki pozyskane w ramach odstrzału sanitarnego, realizowanego na podstawie rozporządzenia powiatowego lekarza weterynarii lub wojewody,
 - 650 zł brutto za samicę przelatkę i dorosłą samicę dzika oraz 300 zł brutto za pozostałe dziki pozyskane w ramach polowania na obszarze WAMTA (Wider Area for Medium Term Actions), tj. na obszarze położonym w odległości do 100 km od granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Rosją (Obwód Kaliningradzki), Litwą, Białorusią i Ukrainą, za wyjątkiem gmin położonych na obszarach ochronnym, objętym ograniczeniami oraz zagrożenia, a także w odległości do 100 km od zewnętrznej granicy obszaru objętego ograniczeniami oraz obszaru zagrożenia.
2. W związku z prowadzoną analizą rozprzestrzeniania się ASF u dzików wzdłuż korytarzy ekologicznych, Główny Lekarz Weterynarii w październiku 2018 r. przekazał wojewódzkim lekarzom weterynarii wykaz obwodów łowieckich położonych na granicy wówczas określonego obszaru ochronnego i obszarów nieobjętych restrykcjami w związku z ASF, na podstawie decyzji wykonawczej Komisji nr 2018/1282/UE z dnia 21 września 2018 r., zmieniającej załącznik do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE, przez które przebiegają korytarze ekologiczne. Jednocześnie polecił on wojewódzkim lekarzom weterynarii podjęcie działań na rzecz wydania przez powiatowych lekarzy weterynarii rozporządzeń o odstrzale sanitarnym dzików, jeżeli nie byłby on realizowany na terenie tych obwodów łowieckich. Zadanie to zostało zrealizowane przez terenowe jednostki Inspekcji Weterynaryjnej.
 3. Podczas posiedzenia Grupy Roboczej ds. monitorowania i zwalczania afrykańskiego pomoru świń u dzików, które odbyło się w dniu 4 grudnia 2018 r., została przyjęta koncepcja realizacji skoordynowanych polowań zbiorowych na dziki. Celem wdrożenia powyższej koncepcji jest doprowadzenie do znacznej redukcji pogłowia dzików poprzez ich intensywny odstrzał przy jednoczesnym ograniczeniu potencjalnego ryzyka niekontrolowanego przemieszczania się dzików z terenów występowania ASF u tych zwierząt. Powyższa koncepcja zakłada zorganizowanie skoordynowanych polowań zbiorowych w ściśle określonych obwodach łowieckich zlokalizowanych na terytorium kraju niewymienionym w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji nr 2014/709/UE oraz w obwodach łowieckich na obszarze ochronnym (cz. I załącznika do decyzji KE 2014/709/UE) za wyjątkiem pasa o szerokości około 20 km wzdłuż granicy z obszarem objętym ograniczeniami lub obszarem zagrożenia, w następujących województwach: lubelskim, łódzkim, mazowieckim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, świętokrzyskim i warmińsko – mazurskim. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w *sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz*, polowania zbiorowe mogą odbywać się w okresie od 1 października do 31 stycznia.
 4. W związku ze stwierdzeniem przypadków ASF u dzików na terenie gminy Brochów i zachodniej części gminy Kampinos (powiat sochaczewski, woj. mazowieckie), tj. w odległości około 20 km od granicy z województwem łódzkim, Główny Lekarz Weterynarii w grudniu 2018 r. polecił Łódzkiemu Wojewódzkiemu Lekarzowi Weterynarii niezwłoczne podjęcie czynności w celu objęcia odstrzałem sanitarnym terenu całego województwa łódzkiego.

W ostatnim czasie w Głównym Inspektoracie Weterynarii opracowano również następujące dokumenty: „Strategia obniżania populacji dzików na terytorium Polski w związku z wystąpieniem ASF” oraz „Znowelizowane podejście do kontroli i zwalczania ASF”, które zostały przyjęte w dniu 11 września 2018 r. podczas XII posiedzenia Grupy Roboczej do spraw monitorowania i zwalczania afrykańskiego pomoru świń u dzików.

W odniesieniu do postulatu dotyczącego wprowadzenia cen minimalnych, gwarantujących opłacalność produkcji, należy mieć na uwadze, że rynek wieprzowiny objęty jest przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, str. 671). Przepisy te określają instrumenty interwencji rynkowej oraz środki nadzwyczajne uruchamiane w sytuacjach kryzysowych, przy czym decyzja o ich zastosowaniu podejmowana jest przez Komisję Europejską. Polska, podobnie jak i inne kraje członkowskie UE, nie ma możliwości samodzielnego wdrażania działań interwencyjnych na rynkach rolnych mających na celu wzrost cen. Zakres regulacji możliwych do zastosowania na rynkach rolnych, w tym rynku wieprzowiny nie przewiduje wprowadzenia cen minimalnych.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi występował do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie postępowania dotyczącego zakładu Pini Polandia podkreślając zagrożenia wynikające z koncentracji w segmencie uboju i przetwórstwa żywca wieprzowego. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazywał na zagrożenie ograniczenia konkurencji na polskim rynku mięsa wieprzowego oraz pogorszenia pozycji producentów rolnych. Analiza skutków koncentracji przeprowadzona przez UOKiK wykazała jednak, że nie ograniczy ona konkurencji oraz, że koncentracja nie wpłynie na dostęp małych i średnich uczestników rynku do dużych odbiorców mięsa.

Odnosząc się do postulatu dotyczącego czytelnego oznakowania produktów rolno spożywczych ze względu na kraj pochodzenia, flagą danego kraju, uprzejmie informuję, że obecnie obowiązkowe podawanie kraju pochodzenia wymagane jest na podstawie przepisów unijnych dla :

- świeżych owoców i warzyw;
- wołowiny i cielęciny (tu konieczność podawania kraju urodzenia, chowu, uboju i rozbioru);
- ryb i owoców morza (zarówno dla opakowanych jak i sprzedawanych luzem);
- miodu;
- wina (kraj, w którym wyprodukowane są winogrona);
- oliwy z oliwek;
- jaj (nadruk symbolu literowego kraju pochodzenia);
- surowego, pakowanego mięsa ze świń, kóz, owiec i drobiu (kaczki, gęsi, kury, indyki) (konieczność podawania kraju chowu, uboju lub pochodzenia - jeżeli wszystkie etapy (urodzenie, chów, ubój) zostały przeprowadzone w jednym państwie).

Dla pozostałych środków spożywczych w Unii Europejskiej stosuje się ogólne przepisy dotyczące wskazywania kraju pochodzenia *rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności*. Zgodnie z tymi przepisami podawanie kraju pochodzenia

jest dobrowolne. Trzeba podać kraj pochodzenia tylko w przypadku, gdy brak tej informacji mógłby w istotnym stopniu wprowadzić konsumenta w błąd tj. gdyby informacje towarzyszące środkowi spożywczemu lub etykieta jako całość mogły sugerować, że dany środek spożywczy pochodzi z innego kraju lub miejsca. Na przykład, gdy w nazwie produktu użyto nazwy kraju, rysunku przedstawiającego flagę, wizerunku budynku charakterystycznego dla jakiegoś kraju, podczas gdy produkt pochodziłby z innego kraju.

Krajowe przepisy zawierające wymagania dotyczące pochodzenia produktów mogą dotyczyć tylko produktów, które nie są objęte przepisami unijnymi. Ponadto w przypadku takich propozycji muszą być zgromadzone dowody na zainteresowanie większości konsumentów takimi informacjami oraz że krajowe produkty, dla których chcemy wprowadzić wymóg podawania kraju pochodzenia różnią się cechami fizycznymi i innymi wyróżnikami od takich produktów z innych państw.

Krajowe przepisy nakładające wymaganie podawania pochodzenia zostały opracowane dla sprzedawanego „na wagę” świeżego, schłodzonego i zamrożonego mięsa ze świń, owiec, kóz i drobiu (argumentem było tu dopełnienie przepisu unijnego dotyczącego mięsa z ww. gatunków sprzedawanego w opakowaniach). W związku z tym w miejscu sprzedaży powyższego mięsa musi znajdować się informacja o miejscu/kraju chowu zwierzęcia, uboju lub ogólnie pochodzenia - jeżeli wszystkie etapy (urodzenie, chów, ubój) zostały przeprowadzone w jednym państwie.

Ponadto w MRiRW przygotowany został przepis wprowadzający obowiązek podawania informacji o państwie pochodzenia ziemniaków w miejscu ich sprzedaży na którą składa się forma słowna tj. nazwa państwa pochodzenia oraz graficzna - flaga państwa pochodzenia.

Ziemniaki są jedynym warzywem nie objętym wymaganiami unijnymi określonymi dla owoców i warzyw. Polska mogła zatem powołać się na brak harmonizacji przepisów w odniesieniu do ziemniaka i zaproponowała wymóg podawania państwa pochodzenia wraz z flagą.

Obecnie *projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniającego rozporządzenie w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych*, w którym wprowadzono ww. wymogi dotyczące ziemniaków poddawany jest ocenie przez Komisję Europejską oraz Państwa Członkowskie w ramach procedury notyfikacji.

Należy podkreślić, że zaakceptowanie przez KE wymogu odnośnie do podawania nazwy kraju pochodzenia jest możliwe po spełnieniu ww. warunków uzasadnienia, natomiast odrębną kwestią jest czy Komisja uzna zasadność dodatkowego oznakowania wizerunkiem flagi odpowiadającej krajowi pochodzenia produktu okaże się po zakończeniu procesu notyfikacji.

W przypadku zaakceptowania wizerunku flagi przy oznakowaniu ziemniaków można będzie rozpatrywać zasadność wprowadzenia wizerunku flagi w oznakowaniu innych produktów spożywczych nie objętych wspólnymi przepisami unijnymi.

Analizując problematykę dotyczącą podawania informacji o kraju pochodzenia wraz z wizerunkiem flagi należy wziąć też pod uwagę, że faktyczne przesłanie, które towarzyszy temu postulatowi ma na celu zwrócenie uwagi polskich konsumentów podczas zakupu produktów na produkty krajowe. Jednak wprowadzając omawiane wymogi konieczne jest, aby sprzedawcy detaliczni (w tym nie tylko duże markety, ale również wszyscy drobni detaliści) dysponowali wizerunkami różnych flag. Powoduje to konieczność ponoszenia kosztów dodatkowych obciążeń nałożonych takim oznakowaniem

(np. konieczność zakupu drukarek kolorowych lub wydrukowanych flag różnych państw) na sprzedawców, co może przełożyć się na wzrost cen artykułów rolno-spożywczych.

Aby osiągnąć pożądaną cel, jakim jest zwrócenie uwagi polskich konsumentów na produkty pochodzenia krajowego, bez eksponowania zagranicznych odpowiedników można wykorzystać możliwość oznakowania „Produkt polski” wprowadzoną przepisami *ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych* (Dz.U. z 13.12.2016 r., poz. 2007). Przepisy te pozwalają na wyróżnianie na rynku produktów wyprodukowanych w Polsce z krajowych surowców poprzez oznakowanie ich informacją „Produkt polski” bądź znakiem zawierającym taką informację. Znak ten dzięki prostej grafice nawiązującej do flagi polskiej jest łatwo zauważalny dla konsumentów, którzy właśnie odniesienie do polskiego pochodzenia traktują jako kryterium zakupu produktu.

W odniesieniu postulatu dotyczącego skrócenia okresu ochronnego na wywóz nawozów naturalnych na pole, należy wskazać, że do wprowadzenia w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. poz. 1339) (tzw. *program azotanowy*) nowych terminów stosowania nawozów zawierających azot, zobowiązał Polskę wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie C-356/13, zgodnie z którym dotychczas obowiązujące w Polsce przepisy w tym zakresie nie gwarantowały wystarczającego poziomu ochrony wód wynikającego ze stosowania przepisów dyrektywy Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. *dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanym i przez azotany pochodzenia rolniczego* (91/676/EWG) tzw. *dyrektywy azotanowej*. Komisja Europejska uznała, że dotychczas stosowany w Polsce zakaz stosowania nawozów, niezależnie od warunków klimatycznych i stanu gleby, od początku grudnia do końca lutego, nie jest zgodny z art. 5 ust. 4 lit. a) *dyrektywy azotanowej* w związku z ust. 1 pkt 1 załącznika III do niej. Komisja Europejska kierując się wynikami prac naukowo-badawczych wskazała, że okres wegetacji roślin w Polsce trwa od 180 - 220 dni, zaczynając się pod koniec marca lub na początku kwietnia i kończąc pod koniec października lub na początku listopada.

Uwzględniając powyższe, w wydanym na podstawie art. 106 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566, z późn. zm.) *programie azotanowym* obowiązują określone zasady stosowania nawozów zawierających azot, obejmujące również nawozy naturalne, uwzględniające potrzebę ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Program azotanowy wskazuje, że na gruntach ornych nawozy naturalne stosuje się w terminie od 1 marca do 20 października dla nawozów naturalnych płynnych (dla niektórych gmin do 15 października lub 25 października) oraz od 1 marca do 31 października - dla nawozów naturalnych stałych. Na trwałych użytkach zielonych nawozy inne niż nawozy naturalne stałe stosuje się w terminie od 1 marca do 31 października, a nawozy naturalne stałe w terminie od 1 marca do 30 listopada. Powyższe związane jest z długością okresu wegetacyjnego roślin panującą w danym obszarze, a do zastosowania takiego podejścia zobowiązuje wyrok TSUE w sprawie C-356/13.

Aby jednak uwzględnić pewne niespodziewane warunki pogodowe uniemożliwiające prowadzenie działalności rolniczej, zapisy ust. 3 rozdziału 1.3. *programu azotanowego* umożliwiają

dokonanie nawożenia w terminach późniejszych, niż te wskazane powyżej, jednak nie później niż do dnia 30 listopada. Możliwość ta ma zastosowanie w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zjawisk pogodowych min. nadmiernego uwilgotnienia gleby lub wystąpienia suszy rolniczej.

Odnosząc się do postulatu zawężenia grupy zobowiązanej do opracowania planów nawożenia azotem i opracowywania kart pola, należy wskazać, iż plan nawożenia azotem umożliwi racjonalne planowanie nawożenia, pozwalające zarówno na zwiększenie plonowania przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów zakupu nawozów. W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do zasadności przyjęcia zaproponowanych w programie azotanowym wymagań, istnieje możliwość ich ponownej analizy w procesie przeglądu *programu azotanowego*, przez wiodącego w sprawie ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Zgodnie z art. 106 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne przegląd *programu azotanowego* dokonywany jest co 4 lata.

W odniesieniu do postulatu dotyczącego zaprzestania pobierania składek na Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego oraz zwrot dotychczas wpłaconych składek, należy mieć na uwadze, że fundusze promocji są odpowiedzią na potrzeby branży rolno-spożywczej, która po wejściu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, jako jedna z wielu branż stanęła przed wyzwaniem, jakim jest zapewnienie konkurencyjności krajowej gospodarki w warunkach globalnego rynku. Wykorzystanie w tym celu środków pochodzących bezpośrednio z budżetu państwa mogłoby zostać potraktowane przez Komisję Europejską jako niedozwolona pomoc publiczna, a co za tym idzie, jako działanie sprzeczne z Traktatem o Unii Europejskiej i Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Biorąc pod uwagę powyższą sytuację społeczno-gospodarczą, reprezentanci branż postulowali o podjęcie działań mających na celu stworzenie mechanizmu zapewniającego skuteczną promocję branżową, poprawę jakości produkowanych wyrobów oraz integrację branżową. Problemy polskiego sektora rolnego, zwłaszcza trudności w znalezieniu rynków zbytu i duże rozproszenie producentów, były uzasadnieniem dla wystąpienia przez reprezentantów branż z wnioskiem o uruchomienie działań mających na celu stworzenie mechanizmu zapewniającego skuteczną promocję branżową, której celem byłby wzrost sprzedaży polskich produktów rolnych, a w konsekwencji zdobycie trwałych rynków zbytu (trwale wspieranie konkurencyjności, w tym eksportowej), poprawa jakości produkowanych wyrobów (cel długofalowy, realizowany w perspektywie wielu lat) oraz integracja branżowa (zarówno pozioma, jak i pionowa), co przejawiałoby się tworzeniem silnych grup skupionych wokół poszczególnych produktów.

W odpowiedzi na powyższe postulaty, stworzono zinstytucjonalizowane działanie mające na celu wspieranie producentów sektora rolno-spożywczego - ustawę z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2160.), na mocy której utworzono 9 funduszy promocji. W tym miejscu należy podkreślić, że fundusze promocji zostały utworzone dla tych sektorów, o które wnioskowały organizacje branżowe. W trakcie prac nad projektem ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych prowadzone były konsultacje społeczne z ponad 40 związkami i organizacjami społecznymi.

Na uwagę, zasługuje fakt, iż obecny kształt funduszy promocji jest wynikiem długotrwałych konsultacji społecznych, podczas których to organizacje branżowe, reprezentujące producentów, wnioskowały, aby wpłaty na fundusze pobierane były od rolników - producentów produktów objętych

ustawą, jednak pod warunkiem ustalenia takiego składu komisji zarządzającej, który pozwoliłby na posiadanie przez rolników większości głosów, dzięki którym producenci w komisjach zarządzających mają głos decydujący.

Mając na względzie, iż ciężar wpłat na fundusze promocji spoczywa na producentach produktów rolno-spożywczych, w dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych, która zmieniła skład komisji zarządzających funduszy promocji, tak aby umożliwić przedstawicielom środowiska, z którego wpłaty na fundusze promocji pochodzą, większy wpływ na sposób wydatkowania środków tych funduszy. W tym zakresie zwiększono w stosunku do poprzedniego składu liczbę przedstawicieli producentów z 4 do 5, natomiast zmniejszono liczbę przetwórców z 4 do 3. Jednocześnie wskazać należy, że zmiana ta była odpowiedzią na postulaty środowiska producentów produktów rolno-spożywczych.

W tym miejscu podkreślić należy, że zgodnie z art. 12 ust. 1 ww. ustawy o funduszach promocji, do zadań komisji zarządzających należy m.in. ustalenie planu finansowego danego funduszu promocji na dany rok kalendarzowy. A zatem, to komisje zarządzające decydują o przeznaczeniu dostępnych środków, tworząc roczne plany finansowe. Określane są w nich przedsięwzięcia, które w danym roku będą realizowane ze środków funduszu oraz maksymalne kwoty, jakie mogą zostać przeznaczone na realizację poszczególnych zadań.

Kolejną zmianą w ww. ustawie była zmiana polegająca na objęciu obowiązkiem wpłat na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych podmiotów prowadzących zarówno chów lub hodowlę świń, bydła rzeźnego, owiec oraz drobiu rzeźnego jak i działalność gospodarczą w zakresie uboju tych zwierząt. W takim przypadku nie zachodziło zbycie tych towarów przez inny podmiot na rzecz przedsiębiorców, wobec czego przedsiębiorcy w oparciu o wcześniej obowiązujące przepisy nie pobierali należności ani nie naliczali i nie przekazywali wpłat na Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego, Fundusz Promocji Mięsa Wołowego, Fundusz Promocji Mięsa Owczego i Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego.

Realizacja działań finansowanych ze środków funduszy służy osiągnięciu celów, mających za sobą realne racje społeczne i ekonomiczne, tak po stronie konsumentów, jak i podmiotów zaangażowanych w procesy hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego. Z jednej strony, działania promocyjne finansowane ze środków funduszy promocji wpływają na zwiększenie świadomości konsumentów na temat jakości i cech, w tym zalet, produktów rolno-spożywczych, a co się z tym wiąże powodują wzrost spożycia tych produktów. Z drugiej strony, działania te mają na celu poprawę jakości produkowanych wyrobów, zapewniają konkurencyjność krajowej branży rolno-spożywczej w warunkach globalnego rynku, a w konsekwencji ułatwiają zdobycie nowych rynków zbytu. Podejmowane działania wspierają hodowców i przetwórców branży rolno-spożywczej, służą ich integracji, a także ugruntowują pozycję polskich produktów rolnych na rynku unijnym i wybranych strategicznych rynkach światowych.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie planuje się wyłączenia z ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych funkcjonowania niektórych funduszy, w tym Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego oraz zwrotu dotychczas dokonanych wpłat.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że propozycja stworzenia funduszu gwarancyjnego, na który zakłady mięsne oraz firmy skupujące żywiec wpłacałyby składki na zabezpieczenie należności za niezapłacony żywiec w przypadku bankructwa jednego z nich zostanie poddana szczegółowej analizie.

W zakresie definicji gospodarstwa rodzinnego, uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1405) za gospodarstwo rodzinne uważa się gospodarstwo rolne prowadzone przez rolnika indywidualnego oraz, w którym łączna powierzchnia użytków rolnych jest nie większa niż 300 ha. Definicja ta nie reguluje kwestii maksymalnej obsady zwierząt w gospodarstwie.

M I N I S T E R
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jan Krzysztof Ardąnowski

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów